

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

ÄR POLITISKA TJÄNSTEMÄN VÄLFÖRANKRADE PARTIREPRESENTANTER?

Magisteruppsats i statsvetenskap
VT 2011
Johan Tollin
Handledare: Birgitta Niklasson
Antal ord: 10351

Abstract

This thesis uses statistical methods to investigate if political appointees working for the Swedish government are good representatives for the members of the ruling party. This is a relevant question since the number of political appointees and the political fields in which they are employed have increased. Some say that this is a sign of presidentialism, which in this context means that the prime minister and his cabinet are becoming more independent from parliament and supporting party. The research is done by comparing the political appointees with an select elite of party members regards to socioeconomic background, which interest that are promoted in society and ideology. The consequences of differences on these characteristics between political appointees and the party elite could be that some interest in society are wrongly overrepresented while others are wrongly underrepresented by the unelected political appointees. There could also be consequences for which policies are promoted. In the bigger picture these differences could eventually damage the legitimacy of the parliamentary system. The results of the research show that the political appointees can be considered good enough representatives of the ruling party, although not without some caveats.

Nyckelord: Regeringskansliet, presidentialism, grindvakter, politiska tjänstemän

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. De politiska tjänstemännen	5
2.1. Ökningen av politiska tjänstemän	5
2.2. De politiska tjänstemännens roll	5
2.3. Presidentialisering	6
3. Problemformulering	7
3.1. Socioekonomisk bakgrund	7
3.2. Intressen som förespråkas i samhället	8
3.3. Ideologi	8
4. Metod	9
4.1. Material och urval	9
4.2. Operationalisering av Förankring	9
4.2.1. Socioekonomisk bakgrund	10
4.2.2. Intressen som förespråkas	11
4.2.3. Ideologi	13
4.3. Kontrollvariabler	14
5. Resultat	15
5.1. Socioekonomisk bakgrund	15
5.2. Intressen som förespråkas	17
5.3. Ideologi	23
6. Slutsatser	25
Referenser	28

1. Inledning

I en parlamentarisk demokrati som Sverige väljer folket riksdagen och riksdagen utnämner i sin tur regeringen. Även om regeringen på sätt och vis förväntas representera hela folket kan dess politik i första hand förväntas representera det parti eller de partier i riksdagen som utsett den och väljarna som röstat på dessa. Regeringens politiska kärna består av de statsråd som ofta kommer ur en partipolitiskt välförankrad elit i det parti eller de partier som bildar regering. Dock har ju naturligtvis regeringen hela statsapparaten till sin hjälp för att kunna regera och framförallt är det i regeringskansliet som stödet finns. Här arbetar främst tjänstemän utan något partipolitiskt samröre med att exempelvis bearbeta propositioner för regeringen, arbeta med beredning av budget och internationell samverkan (Premfors & Sundström, 2007). Dessa tjänstemän förväntas inte representera eller vara förankrade i något parti utan förväntas istället stå för neutral (eller i praktiken anpassningsbar?) kunskap och expertis god nog åt regeringar från såväl vänster som höger som kommer och går medan tjänstemännen på kansliet består. Eller som det heter i regeringsformen ska de i sin verksamhet ”...iaktta saklighet och opartiskhet.” (RF 1:9).

Dock har denna bild på senare årtionden förändrats något. Från att endast varit ett 40-tal vid mitten av 1970-talet har politiskt tillsatta tjänstemän gått till att år 2005 vara ca 200 personer på regeringskansliet (Premfors 2007 s70). Fortfarande är de en liten del av Regeringskansliets ca 4500 anställda som i sig också har ökat från ca 1600 anställda på mitten av 70-talet (Premfors & Sundström, 2007; Larsson, 1990). Dessa politiska tjänstemän är utnämnda och arbetar för en minister och är centrala för att hjälpa ministern klara sitt uppdrag. I motsats till tjänstemän har de inte några krav på att förhålla sig opartiska utan förväntas stödja sin minister i att bedriva partipolitik vare sig de skriver tal, håller ministern uppdaterad eller representerar den samma i olika sammanhang. Över 200 politiskt tillsatta tjänstemän innebär att de som grupp är fler än regeringens kamrater i riksdagen och frågan är om detta kan leda till att riksdagsmän och andra ledande partipolitiker riskerar att bli åsidosatta eller överröstade av dessa ovalda politiska tjänstemän som ständigt finns vid sin ministers sida. Ur demokratisk synpunkt skulle detta kunna vara skadligt för den legitimitet regeringen bör åtnjuta av det regerande partiets medlemmar och om ledande partimedlemmars åsikter får mindre uppmärksamhet och genomslag i regeringens politik riskeras i längden även legitimiteten för hela det parlamentariska systemet att försvagas i medborgares ögon. D.v.s. om en länk i den demokratiska kedjan mellan folket till riksdagen och vidare till regeringen försämras, har detta naturligtvis konsekvenser för kedjan i sin helhet. Dock är de politiska tjänstemännen oftast medlemmar eller går med som medlemmar i sina ministrars parti när de anställs, frågan är om de egentligen inte är lika goda partimedlemmar som vilken ledande partimedlem som helst (Niklasson, 2005). Även om de politiska tjänstemännen bekänner färg på detta vis kan dock frågan ställas hur väl förankrade i partiet de egentligen är. Om de är väl förankrade i partiet skulle utvecklingen med ett ökat antal och ett ökat förlitande till politiska tjänstemän kunna ses som mindre bekymmersamt då samma åsikter och intressen i sådant fall ändå representeras. Syftet med denna uppsats är att försöka svara på denna fråga. D.v.s., är politiska tjänstemän välförankrade och goda representanter för regeringspartiets medlemmar eller skiljer de sig avsevärt ifråga om t.ex. åsikter eller social bakgrund?

Innan jag beskriver hur jag ska besvara denna fråga är det kanske lämpligt med en kort introduktion av de ganska outforskade politiska tjänstemännen och vad forskningen har att säga om vad de gör och vilken roll de spelar i utformningen av politiken.

2. De politiska tjänstemännen

2.1. Ökningen av politiska tjänstemän

Antalet politiska tjänstemän på regeringskansliet (RK) har ökat sedan 70-talet. De politiskt tillsatta tjänstemännen som tillkommit skiljer sig dock något från de politiska tjänstemännen av 70-tals snitt som främst bestod av statssekreterare och pressekreterare. Då även statssekreterare och pressekreterare har ökat står de politiskt sakkunniga för den stora ökningen; från att 1985 varit 17 personer till att år 2005 vara ca 80 personer (Premfors & Sundström, 2007).

Frågan kan dock ställas om varför det skulle behövas politiska tjänstemän till att börja med. Kan inte opolitiska tjänstemän göra deras jobb lika väl? Opolitiska tjänstemän har ju i stor utsträckning stått för detta arbete förut. Vad är det som har förändrats de senaste tre eller fyra decennierna? Även om det inte är uppsatsens syfte att svara på dessa frågor finns kanske en del av svaren i den roll tidigare forskning har visat att politiska tjänstemän spelar i sina arbeten.

2.2. De politiska tjänstemännens roll

Vad säger då forskningen om vilken roll politiska tjänstemän spelar och vad de gör i sina arbeten? Handplockade och utnämnda av sin minister går eller kommer de politiska tjänstemännen med ministern eller vid regeringsväxling (Larsson, 1990). Dock får de i praktiken ofta andra arbetsuppgifter på RK om deras minister får gå men regeringen består (Niklasson, 2005). Under tiden på RK har de mycket kontakt med opolitiska tjänstemän, vilka när de har kontakt med den politiska ledningen oftast möter de politiska tjänstemännen i form av statssekreterare eller politiskt sakkunniga (Premfors & Sundström, 2007). I sitt nära arbete med ministrar har de många aktiva roller och tillsynes en del av ministrarnas auktoritet. De är t.ex. med och formar agendan, kommer med idéer och skapar stöd åt förslag genom att representera ministrar vid förhandlingar. De agerar också samordnare av intressen och är med och implementerar beslut. (Maley, 2000; Eichbaum & Shaw 2007a)

Även om det är oklart hur stor relativ makt de politiska tjänstemännen har står det i alla fall klart att deras positioner mitt i maktens korridorer vid ministrarnas sida måste ge dem visst inflytande. Det har t.ex. länge diskuterats i vilken grad de kan agera grindvakter för att hålla borta vissa intressen och välkomna andra. (Williams 1980; Eichbaum & Shaw 2007b) Även om denna uppsats inte kommer besvara denna fråga kan den ändå ge en fingervisning om det potentiellt är ett större eller mindre problem för den svenska demokratin om det är så det förhåller sig. Om vissa intressen sällas bort från ministrar av de politiska tjänstemännen är det naturligtvis bättre om de är välförankrade i det styrande partiet och därmed troligtvis tycker likadant som partimedlemmarna när det gäller vilka intressen i samhället som borde ha

inflytande över politiken. Detta skulle göra den demokratiska länken starkare än om det motsatta vore sant.

Politiska tjänstemän, i form av pressekreterare, har också uppgiften att hålla i regeringens dagliga kommunikation med medier. En ökad medialisering anses ha gjort att politiska tjänstemän behövs mer nu än förr för denna roll då medialiseringen anses ha ökat behovet för regeringen att kunna förbereda och kommunicera relevant och ur politisk synpunkt riktig information. Något relaterat till detta är den viktiga roll de politiska tjänstemännen har i att hjälpa till att utforma policy och bereda sina ministrar med specialistkunskaper. Sakfrågors komplexitet anses också ha ökat som en konsekvens av bl.a. en ökad internationalisering och det har därmed också gjort det svårare för regeringen att kunna ta ställning i dessa frågor (Premfors & Sundström, 2007; Wilson & Barker, 2003). Politiskt sakkunniga har som uppgift att hjälpa regeringen med detta och i motsats till RK:s opolitiska tjänstemän anses politiska tjänstemän kunna göra detta på ett mer politiskt relevant sätt som opolitiska tjänstemän kanske varken kan eller bör göra.

Politiska tjänstemän har naturligtvis inte helt ersatt opolitiska tjänstemäns roll för regeringen i fråga om exempelvis beredning och utformningen av politiken. En viktig uppgift de kan ha är istället att försöka uppväga den asymmetriska fördelningen av information, som finns till förvaltningens fördel, i relationen mellan regering och förvaltning. De politiska tjänstemännen ger alltså regeringen ökad kapacitet att kunna ifrågasätta den information förvaltningens opolitiska tjänstemän ger och utsätta den för konkurrens. På detta sätt hjälper de politiska tjänstemännen regeringen att uppnå ökad kontroll och bättre respons av förvaltningen (Eichbaum & Shaw, 2007b; Peters, 2001).

2.3. Presidentialisering

Det är inte bara i Sverige som man kan se ett ökat antal politiska tjänstemän utan det är en trend som kan ses i många demokratier (Dahlström, 2009). Ett fenomen som diskuterats i flera länder och anses vara associerat till ökningen av antalet politiska tjänstemän är presidentialisering, vilket här har betydelsen av en ökad maktkoncentration till premiärministern (Bevir & Rhodes, 2006; Poguntke & Webb, 2005).¹

Poguntke och Webb (2005) menar att det finns flera indikatorer på presidentialisering. Några exempel på dessa är om det finns en trend för premiärministrar att ta en större kontroll över policykoordinering och få mer inflytande över vilka policyalternativ som finns på agendan och om personer utan maktbas eller förankring i partiet tillsätts viktiga positioner. Även en ökning av finanser och en ökning av personal i ledarens personliga stab med en ökad kapacitet att utforma förslag oberoende av deras parti ses som en indikation på presidentialisering. Dessa indikatorer faller ganska väl in med de arbetsuppgifter och den roll politiska tjänstemän har och som beskrivits ovan. Även om det ligger nära till hands är det dock inte säkert att de politiska tjänstemännen innebär en maktkoncentration till just statsministern. Det ökade

---

¹Denna betydelse av presidentialisering är alltså endast relevant vid forskningen om parlamentariska system och handlar om icke formella förändringar som gör att premiärministrars maktposition framstår mer lik presidenters.

antalet politiska tjänstemän har inte tillfallit endast statsministerns stab utan även ministrars staber i gemen. Det kanske här är mer relevant att tala om att fler politiska tjänstemän kan ha gett en ökad makt och ökat oberoende för regeringen i sin helhet gentemot riksdagen, istället för endast statsministern. Dock har statsrådsberedningen fått större personalstyrka och fler sakfrågor har centraliserats dit, vilket i sig kan tyda på att statsministern har fått större makt inom regeringen (Premfors & Sundström, 2007). Relevant för uppsatsens syfte är dock att regeringen som helhet kan ha blivit mer oberoende och fått större makt. En mer oberoende regering som inhämtar mindre input från riksdag och parti riskerar att bli mindre representativ och svårare att få insyn i och kontrollera av dem samma. Om det är så att de politiska tjänstemännen inte skiljer sig nämnvärt från ledande partimedlemmar är det dock inte säkert att det finns något problem att tala om eftersom samma intressen då ändå representeras. Detta är vad denna uppsats ämnar svara på, d.v.s. representeras samma intressen, samma åsikter och samma ideologi av de politiska tjänstemännen som av det regerande partiets ledande medlemmar? Är de förankrade i partiet?

3. Problemformulering

Tidigare forskning av Niklasson (2005) visar att politiska tjänstemän faktiskt skiljer sig på flera sätt och vis från riksdagsmän bland annat i fråga om ålder, utbildning och social bakgrund. De politiska tjänstemännen är yngre, har högre utbildning och kommer från en högre social bakgrund än riksdagsmän. I fråga om kön tycks gruppen politiska tjänstemännen dock inte skilja sig från riksdagens sammansättning; män är ungefär lika mycket överrepresenterade i båda grupperna. Det denna uppsats tillför just denna forskning är att jämföra de politiska tjänstemännen på regeringskansliet (RK) med ledande medlemmar ur det regerande partiet på riksnivå, i detta fall Göran Perssons socialdemokratiska minoritetsregering år 2001. Tanken är alltså att med samma material som Niklasson använder i sina syften för att jämföra politiska tjänstemän med riksdagsmän från alla partier istället här jämföra samma politiska tjänstemän med den socialdemokratiska partieliten på framförallt riksnivå, inkluderande ett urval av bl.a. ledande riksdagsledamöter och partistyrelse. Strävan är att på detta vis kunna beskriva hur väl förankrade de politiska tjänstemännen är i det socialdemokratiska partiet med tanke på socioekonomisk bakgrund. I förankringsbegreppet ingår också hur lika politiska tjänstemän och den socialdemokratiska partieliten är med tanke på ideologi och vilka intressen i samhället de förespråkar. Exakt hur dessa är operationaliserade beskrivs senare, först en allmän diskussion om varför dessa karaktärsdrag är viktiga.

3.1. Socioekonomisk bakgrund

Det har länge diskuterats hur viktigt det är att ledande positioner i samhället befolkas av personer som avspeglar befolkningen i stort och om det krävs personlig erfarenhet av att vara en del av en grupp för att kunna representera den samma på ett korrekt och trovärdigt sätt (Lipset, 1960; Cutler, 2002). Niklasson (2005) stöter på ett exempel på hur välutbildade socialdemokratiska riksdagsmän uttrycker att de känner sig misstänkliggjorda av andra i partiet som inte vill bli representerade av någon som inte är ”riktig arbetare”. Det visar att frågan om socialrepresentation kan vara en känslig fråga, d.v.s. representation i form av att

representanters sociala egenskaper överensstämmer med de representerades, och inte bara deras åsikter. Tidigare forskning har visat att socioekonomisk bakgrund ofta korrelerar med politiska uppfattningar vilket kanske kan ge lite fog åt de ”riktiga arbetarnas” misstänksamhet mot mer socioekonomiskt starka representanter.

Ur åtminstone socialdemokratisk synpunkt är nog den viktigaste frågan när det kommer till frågor om socialrepresentation den om kön, och här kan man konstatera att det socialdemokratiska partiet har uttryckt att det är viktigt att det finns en jämlik socialrepresentation mellan könen. Även integrationen av invandrade har lyfts fram, åtminstone retoriskt, av socialdemokraterna (SAP, 2001). Även om det finns forskning som visar att en jämlik socialrepresentation leder till en mer substantiellt representativ politik för kvinnor är det inte avgjort om det alltid är resultatet; för mindre grupper i samhället är det t.ex. inte säkert att en samhällslik socialrepresentation räcker för att nå någon avgörande förändring (Wängnerud, 2009). Det står i alla fall klart att det är en viktig demokratisk fråga och kanske en särskilt viktig fråga för socialdemokratin och övriga vänstern för vilka jämlikhet är en parollfråga.

3.2. Intressen som förespråkas i samhället

Frågan om vilka intressen som förespråkas i samhället har naturligtvis stor inverkan för t.ex. hur viktig viss lagstiftning ter sig ifråga om vilka grupper eller organisationer i samhället som gynnas eller missgynnas, eller var man söker efter lösningar på problem i samhället. Det kan därför vara problematiskt om politiska tjänstemän inte är förankrade i den socialdemokratiska partielitens syn på vilka grupper som är viktiga och bör förespråkas i politiken. Som sakkunniga och rådgivare influerar de ministrar i viss mån och ibland kanske tillräckligt mycket för att de ska ta beslut som inte gynnar de intressen partiet önskar. Ett skifte från att politiska tjänstemän t.ex. tycker det är viktigare att förespråka jämlikhet mellan könen till jämlikhet mellan åldersgrupper kan leda till att väldigt olika policyalternativ förespråkas. Exempelvis från förespråkande av pappaledighet till högre pensioner. Något som skulle rimma särskilt illa för politiska tjänstemäns partiförankring är om de skiljer sig mot den socialdemokratiska partieliten i fråga om hur de ser på centrala intressen för det socialdemokratiska partiet, t.ex. facket eller marknadskrafter, d.v.s. om de betonar facket mindre eller marknadskrafter mer än partiet gör.

3.3. Ideologi

En överensstämmande ideologisk syn mellan politiska tjänstemän och den socialdemokratiska partieliten är naturligtvis väldigt viktigt och kanske avgörande för om politiska tjänstemän kan uppfattas som förankrade i partiet över huvud taget. Ideologisk övertygelse kan i grunden sägas komma från hur verkligheten uppfattas, exempelvis vilka problem som uppfattas finnas och vilka problem som är mer eller mindre viktiga i samhället och vilka lösningar för problemen som finns? Vad är rättvisa? I en parlamentarisk demokrati som Sverige med relativt sammanhållna partier skulle det vara svårt för regeringspartiets medlemmar att tolerera utnämningen av ideologiskt främmande politiska tjänstemän. Konsekvenserna för policy kan naturligtvis också vara likartade dem som beskrevs i förra avsnittet om politiska tjänstemän skiljer sig ideologiskt från den socialdemokratiska partieliten.

4. Metod

4.1. Material och urval

Uppsatsens empiriska material består av enkäten ”Ledarskap i förändring” som genomfördes år 2001 inom projektet ”Kön och eliternas sociala reproduktion i ett komparativt perspektiv”. Enkäten riktade sig till personer som hade ledande positioner inom flera samhällsområden, bland andra inom politiken. Antalet politiska tjänstemän i urvalet är 119. Denna siffra inkluderar 30 statssekreterare, 68 politiskt sakkunniga och 21 pressekreterare. Av dessa har 56% svarat på enkäten. Samtliga sympatiserar med det socialdemokratiska partiet. Antalet övriga socialdemokrater på ledande positioner är 70 i urvalet. Dessa inkluderar ledande riksdagsledamöter, ledande ledamöter och suppleanter i partistyrelsen och i VU (verkställande utskottet), ordförande för kvinno- och ungdomsförbund, kommunstyrelseordförande för Sveriges tre största städer, samt EU-parlamentariker. Av dessa har 72% besvarat enkäten. Urvalet är inte slumpmässigt, syftet är dock att jämföra två specifika grupper och inte att generalisera resultaten till någon större population. Ett problem för reliabiliteten är dock den låga svarsfrekvensen från särskilt de politiska tjänstemännen. Den låga svarsfrekvensen innebär en större risk att de svarande politiska tjänstemännen på ett systematiskt sätt skiljer sig från gruppen politiska tjänstemän i sin helhet. Dock anser erfarna forskare att man kan acceptera en svarsfrekvens på över 50 % (Esaiasson et al, 2004; Trost, 1994).

Dessa medlemmar av det socialdemokratiska partiet och de politiska tjänstemännen hör alla till eliten av partiet och samhället. Eftersom tidigare forskning redan visat att eliter skiljer sig från vanliga medborgare kommer jämförelsen i denna uppsats att begränsas till att jämföra dessa två elitgrupper mot varandra (SOU 1990:44). En jämförelse mellan politiska tjänstemän och socialdemokratiska partiets vanliga medlemmar skulle med andra ord med stor säkerhet visa på skillnader som inte vore särskilt relevanta för uppsatsens syfte.

För enkelhetens och lämplighetens skull benämns hädan efter dessa övriga ledande socialdemokraterna, vilkas sammansättning beskrivs ovan, för ”övriga partieliten”. De benämns så för att skilja dem från de politiska tjänstemännen och även för att skilja dem från partieliten som sitter i regeringen. De politiska tjänstemännen benämns dock för ”politiska tjänstemän” även i fortsättningen.

4.2. Operationalisering av Förankring

Vad innebär det då för en politisk tjänsteman att vara förankrad i partiet? Förankring operationaliseras här genom de tre redan nämnda kategorierna av egenskaper; socioekonomisk bakgrund, ideologi och intressen som förespråkas i samhället. Detta följer i stort den indelningen som gjordes i Demokratirådets rapport år 1996 för deras undersökning av skillnader mellan olika elitgrupper i Sverige, och även deras skillnad mot medborgarna (Petersson et al, 1996). En skillnad på indelning som görs här är dock att Demokratirådets ”Interaktion” indelning, som handlar om elitgruppernas kontaktnät och betydelsen av dessa, faller bort och ersätts istället av ”intressen som förespråkas i samhället”. Denna kategori kommer att användas för att se om de politiska tjänstemännen skiljer sig från den övriga partieliten avseende vilka grupper och organisation som förespråkas och anses vara viktiga i samhället.

Ett alternativt sätt att se på förankring är att det har betydelsen av hur väl personer är kända i och kommer ur de nätverk eller grupper som partiet består av, eller hur länge personer varit aktiva medlemmar i partiet och hur aktiva de varit. Detta tillåter dessvärre inte materialet att göra någon djupdykning i och såvitt jag vet finns det heller inget annat material som tillåter det. Om detta vore möjligt skulle dock detta inte svara på uppsatsens frågeställningar. En del av meningen av förankring i denna uppsats har att göra med hur förankrade de politiska tjänstemännen är idémässigt i partiet och för att vara detta behöver de inte vara en del av ett större nätverk inom själva partiorganisationen. En undersökning av denna betydelse av förankring skulle inte heller ge något svar på frågan om de politiska tjänstemännen är lika den övriga partieliten idémässigt eller inte. En sådan undersökning hade dock varit ett bra komplement för den undersökning som presenteras i denna uppsats.

Nedan följer beskrivningen av de variabler som ingår i de tre kategorier av egenskaper förankring operationaliseras med. D.v.s. Socioekonomisk bakgrund, intressen som förespråkas och ideologi.

4.2.1. Socioekonomisk bakgrund

Socioekonomisk bakgrund operationaliseras utifrån fem egenskaper: Kön, ålder, utbildning, socialgrupp och bakgrund som invandrad.² Dessa variabler hör till de vanligast undersökta socioekonomiska bakgrundsvariabler och bör ge en för syftet god bild av de politiska tjänstemännens och den övriga partielitens socioekonomiska bakgrund. De två variablerna kön och socialgrupp kanske är särskilt relevanta då det socialdemokratiska partiet betonar just jämställdhet mellan könen och klasser.

Två åldersvariabler kommer användas i olika analyser. Den första anger exakt ålder i år och kommer användas i regressionsanalys. Den andra är en tvådelad åldersvariabel som skiljer mellan ”Yngre” (18-49 år) och ”äldre” (50 år och uppåt). Den tvådelade variabeln kommer användas som kontrollvariabel i korstabellsanalys. Det medges att denna indelning inte är idealisk och att taket för vad som betraktas som ”yngre” är högt. Indelningen motiveras med att medelåldern för den övriga partieliten är väldigt hög och för att kunna göra en jämförelse mellan en ”yngre” och ”äldre” kategori måste ”yngre” ha högt i tak för att höja antalet i denna kategori.

Utbildning operationaliseras med enkätfråga 63. De fjorton svarsalternativen har gjorts om till en dikotom variabel som skiljer mellan lågutbildade och högutbildade. Till de högutbildade räknas de som har högskoleexamen efter minst tre års studier. Denna indelning är troligtvis den mest relevanta i dag, problemet är att äldre respondenter räknades som högutbildade när de tog examen även om de inte studerat på högskola. Bedömningen av vad det innebär att vara högutbildad har förändrats. Man kan hävda att de som tidigare ansågs högutbildade när de tog examen före högskolestudier fortfarande är det idag, dessa respondenter faller dock tyvärr bort från denna grupp.

---

² De exakta frågeformuleringarna finns i bilaga 1

Socialbakgrund operationaliseras med enkätfrågorna 49 och 50 vilka rör respondenternas faders respektive moders yrkesbanor: De olika yrken som nämndes förenklades sedan till ”lägre socialbakgrund” (arbetare och tjänstemän utan yrkesutbildning) och ”högre socialbakgrund” (Jordbrukare, utbildade tjänstemän, företagare och de med oberoende och yrkesutbildade yrkesområden). Respondenternas sociala bakgrund är lika med den föräldern som har den högsta sociala bakgrunden. I den högre socialgruppen ingår även medelklassen. Jordbrukare är med i den högre socialgruppen därför att de i urvalet nästan uteslutande är egenföretagare. Denna operationalisering av socialgrupp användes av Niklasson (2005) på det samma materialet som denna studie använder och har operationaliserats på liknande vis även förut som t.ex. av statens offentliga utredningar (SOU 1990:44).

Invandrarbakgrund operationaliseras med enkätfråga 44. Till respondenter med invandrarbakgrund räknas de som har minst en invandrad förälder. Detta följer Bäck och Soininens (1998) mest omfattande definition av invandrarbakgrund och denna används för att med det lilla urvalet på runt hundra respondenter få grupper stora nog för att tillåta en statistisk jämförelse mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten.

4.2.2. Intressen som förespråkas

Detta undersöks i syfte att klargöra om hur väl förankrade de politiska tjänstemännen är i övriga partielitens samhällssyn i fråga om vilka intressen, i form av vilka grupper eller organisationer, som är viktiga eller mindre viktiga att förespråka i samhället. Om de politiska tjänstemännen och övriga partieliten skiljer sig väsentligt kan detta leda till att, ur partipolitisk synpunkt, fel intressen blir överrepresenterade, eller tvärtom underrepresenterade. Främst kommer intressen som är särskilt viktiga ur socialdemokratisk synpunkt undersökas eftersom det är skillnader i åsikter om dessa som skulle vara mest relevanta för syftet att undersöka förankring. ”Intressen som förespråkas” operationaliseras med fyra enkätfrågor rörande vilka man vill ska ha något att säga till om i samhället och vilka man vill se representerade i samhället.

- **Den första enkätfrågan (nr23) som undersöks ställer frågan:**

”Kan du med hjälp av nedanstående skala ange hur mycket de uppräknade organisationerna/grupperna har att säga till om respektive hur mycket de, enligt Din uppfattning, bör ha att säga till om i dagens samhälle?”

Svarsalternativen går från 1 till 10 där 1 betyder ”Litet att säga till om” och 10 betyder ”Mycket att säga till om”. Det finns totalt 18 stycken organisationer/grupper som respondenterna bes ger sin uppfattning om. Svaren för hur mycket elva av dessa organisationer bör ha att säga till om kommer undersökas: ”LO”, ”Privata näringslivet”, ”Medborgarna (som grupp)”, ”Riksdagen”, ”Regeringen”, ”De politiska partierna”, ”Finansmarknaden”, ”EU” ”Kungahuset”, ”Svenska kyrkan” och ”Militären”.

För att förbättra validiteten och reliabiliteten av undersökningen har en explorativ Principal Component Analysis (PCA) gjorts på enkätfråga 23 för att hitta relevanta grupperingar av organisationer/grupper som representerar samma fenomen. Tre stycken sådana kan urskönjas

utifrån PCA och används för att bygga index, utöver dem ska inställningen till tre enskilda organisationer/grupper undersökas:³

1. **”Marknadskrafter”**: Hur mycket marknadskrafter förespråkas operationaliseras med ett index som bildas av hur mycket det ”Privata näringslivet” och ”Finansmarknaden” anses bör ha att säga till om i samhället.
2. **”Politiska krafter”**: Inställningen till om hur mycket de politiska institutionerna ”Riksdagen”, ”Regeringen” och ”De politiska partierna” bör ha att säga till om i samhället kan reduceras till hur mycket politiska krafter generellt anses bör ha att säga till om. Dock finns det skäl att även se på variablerna enskilt; vill exempelvis de politiska tjänstemännen se att regeringen de arbetar med så nära bör ha mer att säga till om jämfört med den övriga partieliten? Likaså med den övriga socialdemokratiska partieliten; förespråkar de sig själva och vill de att de politiska partierna eller riksdagen ska mer att säga till om jämfört med de politiska tjänstemännen?
3. **”Traditionellkrafter”**: En tredje grupp av institutioner har gemensamt att de alla är traditionella krafter vilka det egentligen finns en stor konsensus om att de inte ska ha mycket att säga till om i dagens samhälle. Dessa är ”Kungahuset”, ”Svenska kyrkan” och ”Militären”.
4. **”Facket”**: Hur mycket facken förespråkas operationaliseras genom inställning till endast ”LO” eftersom det är den enda fackliga organisationen som ingår i frågebatteriet.
5. **”Medborgarna”**: Hur mycket medborgarna förespråkas operationaliseras med ”Medborgarna (som grupp)”.
6. **”EU”**: Hur mycket EU förespråkas operationaliseras med hur mycket ”Europeiska Unionen (EU)” bör ha att säga till om.

- **Den andra enkätfrågan (nr34) som undersöks ställer frågan:**

”Hur viktigt anser Du det vara att personer på ledande positioner i samhället avspeglar befolkningens fördelning i följande avseenden?”

Svarsalternativen går från 1 till 5 där 1 betyder ”Mycket viktigt” och 5 betyder ”Helt oviktigt”. Respondenterna frågas hur viktigt avspeglingen är med avseende på: ”Kvinnor och män”, ”Olika åldersgrupper”, ”Olika socialgrupper”, ”Olika invandrargrupper”, ”Grupper med olika sexuell läggning” och ”Olika geografiska områden i Sverige”.

PCA visar att variansen mellan de olika grupperna är liten och endast en stark dimension framträder. Detta bör tolkas som att det finns en mer allmän dimension mellan att det antingen anses vara viktigt eller annars oviktigt att personer på ledande positioner avspeglar olika

---

³ PCA:n är varimax roterade och indexen har konstruerat med grundkravet att de har ett eigenvärde över 1 och att de inte laddar starkt på flera dimensioner. De ha därefter reliabilitetstestats och endast index som uppnår ett Cronbach´s Alfa värde om minst 0,7 har skapats.

grupper. D.v.s. antingen anses socialrepresentation vara viktig eller ej, oavsett vilka grupper man frågar om. Detta tillåter en jämförelse mellan de politiska tjänstemännens och övriga partielitens syn på vikten av socialrepresentation överlag.

- **Tredje (nr36) och fjärde (nr37) frågorna är snarlika. Frågorna lyder:**

”Hur viktigt anser Du att det är att åtgärder vidtas för att uppnå en jämn könsfördelning på toppositionerna inom följande samhällssektorer”

och

”Hur viktigt anser Du att det är att åtgärder vidtas för att få fler personer med invandrabakgrund på toppositionerna inom följande samhällssektorer”

Svarsalternativen går från 1 till 5 där 1 betyder ”Mycket viktigt” och 5 betyder ”Helt oviktigt”. Respondenterna frågas hur viktiga åtgärder är inom tio samhällssektorer: ”Politiken”, ”Försvaret”, ”Kyrkan”, ”Näringslivet”, ”Polis- och rättsväsende”, ”Forskning och högre utbildning”, ”Massmedierna”, ”Kultursektorn”, ”Förvaltningen” och ”Intresseorganisationerna”.

PCA visar att det även här finns en generell tendens till att antingen tycka att det är viktigt eller oviktigt med åtgärder för att uppnå jämn könsfördelning eller att få fler personer med invandrabakgrund på toppositioner, oavsett vilken samhällssektor det frågas efter. Detta ger möjligheten att jämföra de politiska tjänstemännen och övriga partieliten överlag ifråga om vikten av åtgärder för att uppnå jämn könsfördelning och få fler personer med invandrabakgrund på toppositioner över alla tio samhällssektorer samtidigt och på det sättet höja reliabiliteten.

Avsikten är att med variablerna ovan svara på vilka intressen i samhället som förespråkas och om de politiska tjänstemännen kan anses vara förankrade i partiet i detta avseende. D.v.s. förespråkar de politiska tjänstemännen och övriga partieliten samma intressen?

4.2.3. Ideologi

Ideologi operationaliseras med enkätfråga 22 vilken består av välbeprövade och vanligt förekommande frågor i politiska åsiktsbatterier i bl.a. SOM-undersökningen och Riksdagsundersökningen. Frågan lyder:

”Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?”

Svarsalternativen går från 1 till 5 där 1 betyder ”Mycket bra förslag” och 5 betyder ”Mycket dåligt förslag”.

För att förbättra validiteten och reliabiliteten av undersökningen har även här en explorativ PCA gjorts för att hitta relevanta ideologiska dimensioner bland de tjugofem frågor som ingår i frågebatteriet. Fem stycken sådana hittas och används för att bygga index, utöver dem ska inställningen till ett enskilt förslag undersökas. Sammanlagt tretton variabler av de tjugofem ingår i indexen och den enskilda frågan:

1. **”Privatisering kontra den offentliga sektorn”**: Den första dimensionen handlar om inställning till privatisering och den offentliga sektorn. Denna skala inkluderar inställning till de fyra förslagen ”Minska den offentliga sektorn”, ”Sälja statliga företag och affärsverk till privata köpare”, ”Bedriva mer av sjukvården i privat regi” och ”Satsa mer på friskolor”.
2. **”Sänka skatter kontra omfördelning”**: Den andra dimensionen handlar om inställning till skatter och omfördelning av ekonomiska värden i samhället. Skalan inkluderar inställningen till de fyra förslagen ”Minska de sociala bidragen”, ”Sänka skatten på höga inkomster”, ”Minska inkomstskillnaderna i samhället” och ”Införa en s.k. Tobin-skatt (avgift 0,05 %) på de internationella finansmarknadernas transaktioner”.
3. **”Solidaritet med omvärlden”**: Den tredje dimensionen är svårare att namnge, klart är i alla fall att den har att göra med hur man ser på vikten av att hjälpa människor utanför Sverige som är i behov av hjälp. De två förslag som ingår i denna skala är ”Minska u-hjälpen” och ”Ta emot färre flyktingar i Sverige”.
4. **”EU integration”**: Den fjärde dimensionen handlar om inställning till integration i EU samarbetet och inkluderar inställningen till de två förslagen ”Utveckla EU till Europas Förenta Stater” och ”Sverige bör gå ur EU”.
5. **”Miljöskatter”** Den femte dimensionen handlar om inställningen till hur avvägningen bör se ut mellan att sänka skatten på drivmedel eller att höja den för att förbättra miljön. Skalan inkluderar inställning till de två förslagen ”Sänka skatten på bensin och diesel” och ”Höja bensinskatten kraftigt för att förbättra miljön”.
6. **”Jämställdhet”**: Till sist kommer även inställning till jämställdhet mellan könen undersökas med inställningen till förslaget ”Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan män och kvinnor”. Denna variabel bildar ingen dimension med någon annan variabel och måste därför undersökas enskilt.

Med dessa sammanlagt sex variabler operationaliseras ”ideologi” och syftet är alltså att undersöka om de politiska tjänstemännen skiljer sig ideologiskt från den övriga partieliten utifrån dessa. Utöver dessa kommer också placering på vänster – höger skala jämföras mellan de politiska tjänstemännen och övriga partieliten.

Vänster - Höger placering för de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten hämtas från enkätfråga 40:

”Man brukar ibland tänka sig att människors politiska inställning kan ordnas längs en skala från vänster till höger. Var på skalan skulle Du vilja placera dig?”

Svarsalternativen går från 1 till 10 där 1 betyder ”långt till vänster”.

4.3. Kontrollvariabler

Kontrollvariabler för ”Intressen som förespråkas” variablerna och ”Ideologi” variablerna är de samma som under avsnitt 4.2.1., d.v.s. de socioekonomiska bakgrundsvariablerna. En kontroll

för dessa gör att man kan avfärda att eventuella skillnader på de beroendevariablerna mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten har att göra med att de har olika socioekonomiskbakgrund. De kan också få fram signifikanta skillnader mellan grupperna som döljs av socioekonomisk bakgrund. Dessutom kan de ha förklarande värde till varför eventuella skillnader finns.

Eftersom det inte är uppsatsens huvudsyfte att så genomgripligt som möjligt förklara varför eventuella skillnader finns mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten kommer endast dessa socioekonomiska bakgrundvariabler kontrolleras. Syftet är främst att se om de skiljer sig överhuvudtaget och därför avgränsas studien från alltför många kontrollvariabler. Ett annat skäl till att begränsa antalet kontroller är också att undersökningen sker på ett ganska litet urval av respondenter och detta göra att modeller med många kontrollvariabler kan göra att egentligen signifikanta resultat riskerar att döljas.

5. Resultat

Resultatredovisningen följer samma mönster som uppsatsen gjort hittills, d.v.s. den inleds med att utforska de politiska tjänstemännens förankring i partiet med hänsyn till socioekonomisk bakgrund för att sedan gå vidare till hur förankrade de är i partiet med tanke på vilka intressen i samhället som förespråkas och till sist avslutas resultatredovisningen med att undersöka deras ideologiska förankring i partiet.

5.1. Socioekonomisk bakgrund

Finns det då några skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten med tanke på socialrepresentativitet?

Som framgår i tabell 5.1 finns det inga signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten avseende varken kön eller invandrarbakgrund. Män verkar vara något överrepresenterade i båda grupperna och båda grupperna består till ca 15 % av personer med invandrarbakgrund. De tre andra variablerna visar dock tämligen stora skillnader mellan grupperna. De politiska tjänstemännen är i genomsnitt ca 12 år yngre än den övriga partieliten och medan 7 av 10 politiska tjänstemän har minst 3 års högskoleutbildning har endast 3 av 10 av den övriga partieliten detsamma. Även skillnaden mellan tillhörighet i socialgrupp är signifikant och stor; 8 av 10 politiska tjänstemän kommer från en högre socialgrupp (mellan eller hög) medan endast 4 av 10 från den övriga partieliten gör detsamma

Tabell 5.1 Socioekonomisk bakgrund

(Procent, procentenheter eller år)

Socialbakgrund	Politiska Tjänstemän	Övrig Partielit	Skillnad (procentenheter)	N
Kön (Män)	51 %	58 %	-7	189
Ålder (Genomsnittsålder)	42 år	54 år	-12 år***	103
Invandrabakgrund	15 %	13 %	+2	95
Utbildning (Hög)	71 %	31 %	+40***	88
Socialgrupp (Hög)	82 %	38 %	+44***	95

* p<.10 ** p<.05 *** p<.01

Tabellkommentar: Tabellen visar socioekonomisk bakgrund för de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten. Procenttalen visar på hur stor procentandel av de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten som är män, har invandrabakgrund, har hög utbildning och kommer ur hög socialgrupp. Ålder visar på gruppernas genomsnittsålder i år. Skillnader mellan de politiska tjänstemännens och den övriga partielitens socioekonomiska bakgrund har tagits fram genom att subtrahera de politiska tjänstemännens värden med den övriga partielitens och räknas i procentenheter alternativt år för genomsnittsåldern. Asterix vid sidan av värdena tyder på signifikanta skillnader. Plustecken före värdet innebär att de politiska tjänstemännen har mer av denna egenskap. N är lika med antalet respondenter för varje enskild variabel. Konstruktionen av variablerna förklaras under avsnitt 4.2.1.

Skillnaden i utbildning kan antagligen delvis förklaras med att arbetet som politiska tjänstemän utför är mer högkvalificerat men dessutom att högre utbildning har blivit viktigare på senare tid, d.v.s. ålder kan delförklara att den äldre övriga partieliten har lägre utbildning. En förklaring till att de politiska tjänstemännen i högre grad kommer från högre socialgrupp kan också sökas i ålder, eftersom yngre människor i högre grad kommer från högre socialgrupp som följd av att medelklassen utvidgats under 1900-talet. Socialgrupp kan också vara en delförklaring till att politiska tjänstemän har högre utbildning då dessa variabler kan förväntas korrelera med varandra. Kvinnor tenderar att möta hårdare krav i samhället vilket gör att det också är möjligt att de behöver ha högre utbildning än män för att lyckas bli valda/anställda.

Eftersom varken kön, ålder och i detta fall (på grund av operationalisering) socialgrupp kan vara en konsekvens av utbildning, utan endast det omvända är möjligt, görs en kontroll av om vikten av utbildning skiljer sig mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten inom dessa grupper.

5.1.1. Kontroll av Utbildning

Som tabell 5.2 visar kvarstår signifikant skillnad i utbildning mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten vid jämförelse inom grupperna kvinnor och män. Det verkar dock vara viktigare för kvinnliga politiska tjänstemän att ha hög utbildning.

Tabell 5.2 Kontroll av Utbildning

(Procent, procentenheter)

Socialbakgrund	Politiska Tjänstemän Utbildning (Hög)	Övrig Partielit Utbildning (Hög)	Skillnad (Procentenheter)	N
Män	66	35	+31**	101
Kvinnor	79	27	+52***	
Låg Socialgrupp	40	32	+8	94
Hög Socialgrupp	77	33	+44***	
Yngre	71	50	+21	101
Äldre	73	25	+48***	

* p<.10 ** p<.05 *** p<.01

Tabellkommentar: Tabellen visar procentandelen av de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten som har hög utbildning inom grupperna män, kvinnor, låg socialgrupp, högsocialgrupp, yngre och äldre. Skillnader mellan de politiska tjänstemännens och den övriga partielitens utbildning har tagits fram genom att subtrahera de politiska tjänstemännens värden med den övriga partielitens och räknas i procentenheter. Asterix vid sidan av värdena tyder på signifikanta skillnader. Plustecken före värdet innebär att de politiska tjänstemännen har mer av denna egenskap inom den grupp som mäts. N är lika med antalet respondenter för varje enskild variabel. Konstruktionen av variablerna förklaras under avsnitt 4.2.1.

Under kontroll för socialgrupp kvarstår signifikant skillnad i utbildning mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten endast i den högre socialgruppen medan utbildningsnivån för politiska tjänstemän inom den lägre socialgruppen går ner till en nivå där skillnaden mot medlemmar ur den övriga partieliten ur samma grupp är icke signifikant.

Det samma gäller inom åldersgrupper yngre och äldre. Signifikanta skillnader kvarstår inom gruppen äldre (50år och över), men utbildningsgraden ökar för den övriga partieliten inom gruppen yngre (upp till 49år) till en nivå som inte är signifikant skild från de yngre politiska tjänstemännens utbildningsnivå. Det verkar som utbildning är viktigare för yngre medlemmar av den övriga partieliten än för de äldre. Dock är antalet väldigt lågt för yngre medlemmar av den övriga partieliten, endast 10 stycken är 49 år eller yngre vilket kan göra det svårt att erhålla signifikanta värden. Skillnaden i utbildning kan dock vara överdriven eftersom vad det innebär att vara högutbildad förändrats; kraven har blivit högre.

5.2. Intressen som förespråkas

Det visade sig alltså att det faktiskt finns skillnader mellan de politiska tjänstemännens och den övriga partielitens sociala bakgrund. Viktigare för förankring i partiet kanske dock är att de politiska tjänstemännen står för samma ideologi och förespråkar samma intressen som partiet eftersom detta torde kunna ge mer direkt utslag för den politik politiska tjänstemän är

med och utformar. Med hjälp av regressionsanalys och de variabler som presenteras under avsnitt 4.2.2. undersöks i detta avsnitt om det finns skillnader mellan vilka intressen i samhället, i form av grupper och organisationer, som förespråkas.

Även alternativa förklaringar kontrolleras med de socioekonomiska bakgrundsvariablerna, beskrivna i avsnitt 4.2.1., eftersom det är möjligt att det är skillnader i dessa som egentligen förklarar, eller döljer, eventuella skillnader mellan den övriga partieliten och politiska tjänstemän. I modell 1 i analysen jämförs enbart de politiska tjänstemännen med den övriga partieliten. I modell 2 ingår de socioekonomiska kontrollvariablerna.

5.2.1. Marknadskrafter

I samhället generellt korrelerar ofta högre social bakgrund, högre utbildning och högre ålder med att personer har en mer borgerlig politisk uppfattning, som t.ex. en mer positiv inställning till marknadskrafter. Frågan är om denna generella trend även gäller inom grupperna politiska tjänstemän och övriga partieliten. Om den gör det skulle det kunna innebära att politiska tjänstemän är större förespråkare av marknaden på grund av relativt högre socialbakgrund och utbildning, men samtidigt skulle de kunna vara mer negativa till den då de är yngre än den övriga partieliten.

Som framgår av tabell 5.3. finns det enligt modell 1 i regressionsanalysen ingen signifikant skillnad på hur mycket marknadskrafter förespråkas mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten. Dock visar modell 2 att vid kontroll för socioekonomisk bakgrund når skillnaden mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten en signifikant nivå (90 %). På en skala från 1 till 19, där högre tal innebär en positivare inställning till marknadskrafter, är de politiska tjänstemännen i medel 1,3 skalsteg negativare än den övriga partieliten till marknadskrafter. Effekten av utbildning är också signifikant, och det verkar som det är främst när denna variabel hålls konstant som skillnaden mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten syns. Det är med andra ord när man tar bort effekten av de politiska tjänstemännens högre utbildning som det framgår att de är mindre positiva till marknadskrafter.

Tabell 5.3 Intressen som förespråkas
(Ostandardiserade regressionskoefficienter)

Oberoendevariabler	Beroendevariabler								
	Marknads- krafter	Politiska krafter	Regering	Riksdag	Politiska partier	Traditionell- krafter	Facket	Medborgarna	EU
Modell 1									
Politiska Tjänstemän	-.35	.57	.09**	-.03	.19	-.27*	-.19	.20	.15
Justerat R ²	-.01	-.01	.05	.01	-.01	.02	-.01	-.01	-.01
Modell 2									
Politiska Tjänstemän	-1.32*	1.29	.14***	.03	.03	-.43**	.43	.27	-.75
Social Grupp (Ref: Låg)	.31	-.61	-.07	-.02	-.09	.17	-.40	-.19	-.22
Utbildning (Ref: Låg)	1.36**	-.27	.02	-.05	.14	.24	.51	.22	.11
Ålder (År)	-.02	.02	.00	.00	-.02	.00	-.02	.00	-.07***
Kön (Ref: Kvinna)	.26	-.98	-.04	-.03	-.38	.08	-.23	-.57*	.35
Justerat R ²	.01	-.02	.05	.0	-.02	.01	.00	-.01	.08
N	86	87	88	88	87	87	89	86	88

* p<.10 ** p<.05 *** p<.01

Tabellkommentar: Modell 1 visar skillnaden av att gå från den övriga partieliten till de politiska tjänstemännen på de nio olika beroendevariablerna. Modell 2 visar den samma effekten under kontroll för socialgrupp, utbildning, ålder och kön. Modell 2 visar också effekten av variablerna social grupp, utbildning och kön på de beroendevariablerna. Dessa är dikotoma variabler vilket innebär att de endast har två steg. Effekten av dessa på de beroendevariablerna tolkas som att gå från värdet för referensgruppen till den andra gruppen. T.ex. effekten att gå från kvinna till man. Åldersvariabeln ligger på intervallskalenivå och effekten på den beroende variabeln är effekten av att gå ett år upp på skalan. Konstruktionen av de socioekonomiska kontrollvariablerna förklaras under avsnitt 4.2.1. Minustecken framför variabeln innebär att t.ex. de politiska tjänstemännen är mer negativa till den beroendevariabeln än den övriga partieliten. Alla beroendevariabler är kodade så att högre värden innebär en positivare inställning till fenomenet ifråga. Skalan för ”Marknadskrafter” går från 1-19; ”Politiska krafter” går från 1 till 28; Variablerna ”de politiska partierna”, ”Facket”, ”Medborgarna” och ”EU” går från 1 till tio. Regeringsvariabeln, riksdagsvariabeln och traditionellkrafter variabeln har blivit logariterade, effekten av en enhetsökning på de oberoende variablerna tolkas därför som koefficienten multiplicerat med 100 för att få den procentuella ökningen i den beroendevariabeln. Asterix vid sidan av värdena tyder på signifikanta skillnader. .N är lika med antalet giltiga respondenter för varje enskild analys.

Tidigare hävdades att en avvikande syn på hur mycket marknadskrafterna betonas kanske vore särskilt anmärkningsvärt med tanke på partiförankring, särskilt om de politiska tjänstemännen är mer positiva till marknadskrafterna än den övriga partieliten. Analysen tyder på det motsatta; de är mer negativt inställda. Enligt mitt förmenande är detta mindre allvarligt ur förankringssynpunkt, eftersom det i alla fall tyder på att de inte står närmare de huvudsakliga politiska motståndarna, d.v.s. de är inte mer borgerliga än den övriga partieliten.

5.2.2. Politiska krafter

Inledningsvis undersöks i detta avsnitt om det finns någon skillnad mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten ifråga om hur mycket de förespråkar politiska krafter i allmänhet. Sedan undersöks enskilda institutioner som de politiska tjänstemännen alternativt den övriga partieliten också själva är en del av, d.v.s. om det finns det någon skillnad i deras syn på hur mycket regeringen, riksdagen och de politiska partierna bör ha att säga till om?

Som kan ses i tabell 5.3. finns det inga signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten enligt varken modell 1 eller modell 2 på hur mycket politiska krafter förespråkas.

De politiska tjänstemännen tycks dock själva vilja ha mer att säga till om genom att förespråka regeringen mer än vad den övriga partieliten gör. Tabell 5.3. visar att det finns signifikanta skillnader mellan den övriga partieliten och de politiska tjänstemännen i både modell 1 och modell 2. Eftersom den beroendevariabeln är logaritmerad ska resultatet tolkas som att de politiska tjänstemännen i modell 2 tycker att regeringen bör ha 14 % mer att säga till om jämfört med den övriga partieliten.

Den övriga partieliten verkar dock inte tycka att de själva bör ha mer att säga till om jämfört med de politiska tjänstemännen. Inga signifikanta skillnader kan hittas för hur mycket riksdagen eller de politiska partierna anses bör ha att säga till om. Detta skulle kunna bero på att det inte handlar om ett lika självklart egenintresse för den övriga partieliten, d.v.s. den övriga socialdemokratiska partieliten kanske inte anser att *hela* riksdagen eller *alla* politiska partier bör ha mer att säga till om. Särskilt som det kanske vore på deras socialdemokratiska regerings bekostnad.

5.2.3. Traditionellkrafter

Finns det då någon skillnad i hur mycket man förespråkar de traditionellkrafter som det generellt anses inte bör ha någon makt i dagens samhälle?

Det visar sig att det finns signifikanta skillnader i både modell 1 och modell 2. Enligt modell 2 är politiska tjänstemän 43 % negativare till traditionellkrafter än den övriga partieliten. Varför det förhåller sig på detta viset fångas tillsynes inte alls upp av modell 2 eftersom varken ålder eller någon annan kontrollvariabel verkar ge någon förklaring till detta. Vad detta skulle kunna antas bero på är svårt för mig att se. Anledningen skulle kunna sökas i att det anses som än mer otillbörligt av de politiska tjänstemännen att traditionellkrafter skulle ha inflytande i samhället med tanke på deras roll på RK. D.v.s. att det ter sig allvarigare utifrån den roll de politiska tjänstemännen spelar i sitt nära arbete med, eller som en underordnad del av, regeringsmakten om kungahuset, militären eller kyrkan skulle söka inflytande i samhället.⁴ Skillnaden skulle också kunna bero på olika grader av religiositet hos de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten, eller något annat som har betydelse för endast en av variablerna i traditionellkrafter-indexet. Tyvärr måste dock analysen begränsas från att vidare

---

⁴ Se konstruktionen av variabeln ”Traditionellkrafter” i avsnitt 4.2.2.

undersöka detta eftersom det inte är uppsatsens syfte att så genomgripigt som möjligt förklara skillnader utan främst se om det finns skillnader över huvud taget.

5.2.4. Facket, medborgarna och EU

Tidigare hävdades det att det kanske vore särskilt allvarligt för de politiska tjänstemännens partiförankring om det finns skillnad i hur ett för socialdemokraterna centralt intresse som facket förespråkas, och kanske särskilt om de anser facket vara av mindre vikt än den övriga partieliten. Modell 1 eller 2 visar dock inga tecken på att skillnader skulle finnas i detta avseende.

Det finns inte heller några tecken på skillnader avseende hur mycket medborgarna eller EU anses bör ha att säga till om.

5.2.5. Socialrepresentation

I detta avsnitt undersöks huruvida de politiska tjänstemännen skiljer sig från den övriga partieliten ifråga om vikten av socialrepresentation generellt, men också vikten av jämn representationen av könen och representation av fler personer med invandrarbakgrund. Beroendevariabler är de som presenterades i senare delen av avsnitt 4.2.2. Resultaten av regressionsanalys presenteras i tabell 5.4.

Resultaten presenterade i tabell 5.4. visar att både modell 1 och modell 2 ger signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten avseende hur viktig socialrepresentation anses vara. På en skala från 1 till 25 är politiska tjänstemän 2,6 skalsteg negativare till socialrepresentation. Modell 2 visar också att högre ålder predicerar en negativare inställning till socialrepresentation. Trots detta visar de yngre politiska tjänstemännen i modell 1 på en negativare attityd till socialrepresentation jämfört med den äldre övriga partieliten.

Tabell 5.4 Socialrepresentation
(Ostandardiserade regressionskoefficienter)

Oberoendevariabler	Beroendevariabler		
	Vikten av Socialrepresentation	Vikten av jämn könsfördelning	Vikten av fler med invandrabakgrund
Modell 1			
Politiska Tjänstemän	-1.59***	-.05*	.01
Justerat R ²	.06	.02	-.01
Modell 2			
Politiska Tjänstemän	-2.63***	-.08**	-.08**
Social Grupp (Ref: Låg)	-.03	.01	.03
Utbildning (Ref: Låg)	.94	.06*	.08**
Ålder (År)	-.06*	.00	-.005***
Kön (Ref: Kvinna)	-.84	-.08***	-.06**
Justerat R ²	.12	.12	.16
Modell 3			
Politiska Tjänstemän	-	-.03	-.03
Social Grupp (Ref: Låg)	-	-.01	.03
Utbildning (Ref: Låg)	-	.04	.06*
Ålder (År)	-	.00	-.004**
Kön (Ref: Kvinna)	-	-.07***	-.05*
Socialrepresentation	-	.017***	.019***
Justerat R ²	-	.22	.26
N	93	93	90

* p<.10 ** p<.05 *** p<.01

Tabellkommentar: Modell 1 visar skillnaden av att gå från den övriga partieliten till de politiska tjänstemännen på de tre olika beroendevariablerna. Modell 2 visar den samma effekten under kontroll för socialgrupp, utbildning, ålder och kön. Modell 2 visar också effekten av variablerna social grupp, utbildning och kön på de beroendevariablerna. Dessa är dikotoma variabler vilket innebär att de endast har två steg. Effekten av dessa på de beroendevariablerna tolkas som att gå från värdet för referensgruppen till den andra gruppen. T.ex. effekten att gå från kvinna till man. Åldersvariabeln ligger på intervallskalnivå och effekten på den beroende variabeln är effekten av att gå ett år upp på skalan. Konstruktionen av de socioekonomiska kontrollvariablerna förklaras under avsnitt 4.2.1. I modell 3 används variabeln ”Vikten av Socialrepresentation” istället som oberoende variabel. Minustecken framför variabeln innebär att t.ex. de politiska tjänstemännen är mer negativa till den beroendevariabeln än den övriga partieliten. Alla beroendevariabler är kodade så att högre värden innebär en positivare inställning till fenomenet ifråga. Skalan för ”Vikten av Socialrepresentation” går från 1-25. Variablerna ”Vikten av jämn könsfördelning” och ”Vikten av fler med invandrabakgrund” har blivit logaritmerade, effekten av en enhetsökning på de oberoende variablerna tolkas därför som koefficienten multiplicerat med 100 för att få den procentuella ökningen i den beroendevariabeln. Asterix vid sidan av värdena tyder på signifikanta skillnader. .N är lika med antalet giltiga respondenter för varje enskild analys.

Jämställdhet mellan könen är en parollfråga för det socialdemokratiska partiet. Med tanke på att de politiska tjänstemännen verkar tycka att det är mindre viktigt med socialrepresentation överlag än den övriga partieliten kanske det inte heller är konstigt att det finns en signifikant skillnad mellan dem ifråga om hur viktigt det anses vara att förespråka en jämn könsfördelning på toppositionerna i samhället. Modell 1 och modell 2 visar båda på signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten. Eftersom den beroendevariabeln är logaritmerad visar modell 2 på att de politiska tjänstemännen lägger 8 % mindre vikt till jämn könsfördelning än den övriga partieliten. Även kvinnor tycks lägga mindre vikt på jämn könsfördelning än män, vilket kanske är ett något oväntat resultat.

Politiska tjänstemän tycker även att socialrepresentation av fler personer med invandrabakgrund är mindre viktigt än den övriga partieliten. Signifikant skillnad uppnås dock endast i modell 2 som visar att politiska tjänstemän lägger 8 % mindre vikt på att få fler personer med invandrabakgrund på toppositioner.

Det är möjligt att orsaken till de resultat som visas, d.v.s. att de politiska tjänstemännen anser det mindre viktigt att uppnå jämn könsfördelning och mindre viktigt att fler personer med invandrabakgrund representeras, endast är en del av den generella trenden av att politiska tjänstemän lägger mindre vikt vid socialrepresentation. För att kontrollera om detta är fallet läggs en tredje modell till. Modell 3 lägger till socialrepresentation i regressionsanalysen som kontrollvariabel för att se om detta tar bort signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännens och den övriga partielitens inställning till att uppnå jämn könsfördelning och få fler personer med invandrabakgrund på ledande positioner i samhället.

Som framgår av tabell 5.4. försvinner de signifikanta skillnaderna mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten under kontroll för socialrepresentation. Den egentliga skillnaden ligger i att de politiska tjänstemännen anser att socialrepresentation är mindre viktig överlag och inte särskilt i att socialrepresentation av just könen eller personer med invandrabakgrund är mindre viktiga än andra grupper.

5.3. Ideologi

Hittills har det visat sig att det finns skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten både när det kommer till socioekonomisk bakgrund och förespråkandet av vissa intressen i samhället. De sista resultaten som presenteras handlar om de ideologiska variabler som beskrivs i avsnitt 4.2.3. Tidigare hävdades det att ideologisk överensstämmelse kanske kan betraktas som avgörande för om de politiska tjänstemännen kan anses vara förankrade i partiet eller inte, och det är detta som nu ska belysas.

Även alternativa förklaringar kontrolleras med de samma socioekonomiska bakgrundsvariablerna som förut, beskrivna i avsnitt 4.2.1. Det är möjligt att det är skillnader i dessa som egentligen förklarar, eller döljer, eventuella skillnader mellan den övriga partieliten och de politiska tjänstemännen. I modell 1 i analysen jämförs enbart de politiska tjänstemännen med den övriga partieliten. I modell 2 ingår de socioekonomiska kontrollvariablerna.

5.3.1. Resultat för ideologi

Vad visar då resultaten från regressionsanalyserna på? Eftersom det tidigare hittats skillnader på hur mycket marknadskrafter förespråkas kan man kanske förvänta sig att hitta liknande resultat för hur de politiska tjänstemännen ställer sig gentemot den övriga partieliten ifråga om variablerna ”privatisering kontra offentlig sektor” eller kanske ”sänka skatter kontra omfördelning”.

Resultaten, presenterade i tabell 5.5, visar dock att både modell 1 och modell 2 inte visar på några signifikanta skillnader mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten över alla ideologivariabler, med ett undantag. Detta undantag är en signifikant skillnad i modell 1 där de politiska tjänstemännen visar en positivare inställning till miljöskatter. På en skala från 1 till 9 är de politiska tjänstemännen ungefär 0,7 skalsteg positivare till miljöskatter. Signifikansen kvarstår dock ej under kontroll för socioekonomisk bakgrund i modell 2.

Tabell 5.5 Ideologi

(Ostandardiserade regressionskoefficienter)

Oberoendevariabler	Beroendevariabler					
	Privatisering vs. Offentliga sektorn	Sänka skatter vs. Omfördelning	Solidaritet med omvärlden	EU integration	Miljöskatter	Vänster-Höger
Modell 1						
Politiska Tjänstemän	-.86	-.48	.02	-.03	.66*	.23
Justerat R ²	.02	.00	-.01	-.01	.02	.01
Modell 2						
Politiska Tjänstemän	-.72	.35	-.01	-.12	.51	-.08
Social Grupp (Ref: Låg)	-.31	-.83	-.04	0.03	-1.10**	.61***
Utbildning (Ref: Låg)	-1.15**	-.16	.05	.09	.64	.14
Ålder (År)	.07***	.03	.00	.00	-.03	.00
Kön (Ref: Kvinna)	-.81	-.40	.04	.14*	-.26	.10
Justerat R ²	.14	.01	.02	.00	.08	.10
N	91	91	91	91	92	91

* p<.10 ** p<.05 *** p<.01

Tabellkommentar: Modell 1 visar skillnaden av att gå från den övriga partieliten till de politiska tjänstemännen på de sex olika beroendevariablerna. Modell 2 visar den samma effekten under kontroll för socialgrupp, utbildning, ålder och kön. Modell 2 visar också effekten av variablerna social grupp, utbildning och kön på de beroendevariablerna. Dessa är dikotoma variabler vilket innebär att de endast har två steg. Effekten av dessa på de beroendevariablerna tolkas som att gå från värdet för referensgruppen till den andra gruppen. T.ex. effekten att gå från kvinna till man. Åldersvariabeln ligger på intervallskalenivå och effekten på den beroende variabeln är effekten av att gå ett år upp på skalan. Konstruktionen av de socioekonomiska kontrollvariablerna förklaras under avsnitt 4.2.1. Minustecken framför variabeln innebär att t.ex. de ur lägre social grupp är mer negativa till den beroendevariabeln än de ur högre social grupp. Skalan för ”Privatisering vs. Offentliga sektorn” går från 1-17 högre värden = mer positiv till offentliga sektorn; ”Sänka skatter vs. Omfördelning” går från 1-17 högre värden = mer positiv till omfördelning; ”Miljöskatter” går från 1-9 högre värden = mer positiv till miljöskatter; ”Vänster-Höger” skalan går från 1-10 högre värden = mer åt höger. Variablerna ”Solidaritet med omvärlden” och ”EU integration” har blivit logaritmerade, effekten av en enhetsökning på de oberoende variablerna tolkas

därför som koefficienten multiplicerat med 100 för att få den procentuella ökningen i den beroendevariabeln. Asterix vid sidan av värdena tyder på signifikanta skillnader. *N* är lika med antalet giltiga respondenter för varje enskild analys.

De politiska tjänstemännen klarar enligt mitt förmenande det ur förankringssynpunkt viktigaste momentet utan att visa några större skillnader. De tycks endast vara mer positiva till miljöskatter som tycks vara en konsekvens av en, jämfört med den övriga partieliten, särskiljande socioekonomisk bakgrund.

Ideologivariabeln ”Jämställdhet” visar på väldigt lite variation och har därför inte undersökts ytterligare eller presenterats i tabell 5.5. Det kan dock konstateras att nästan alla de politiska tjänstemännen och nästan hela den övriga partieliten är mycket positiva till att satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan könen.

6. Slutsatser

Uppsatsen inleddes med att konstatera att det blivit allt fler politiska tjänstemän på regeringskansliet och att de nu är fler än regeringens kamrater i riksdagen. Det konstaterades även att detta riskerar göra riksdagsmän och partipolitiker åsidosatta eller överröstade och att det därför är viktigt att de politiska tjänstemännen är väl förankrade i partiet och representerar de åsikter och intressen som partiet gör. Syftet med uppsatsen blev därmed att svara på om de kan anses vara väl förankrade i partiet och detta gjordes genom att jämföra de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten avseende deras sociala bakgrund, ideologi och de intressen som de förespråkar.

En genomgång av resultaten visar att de faktiskt skiljer sig avsevärt ifråga om socioekonomisk bakgrund. Även om sammansättningen av personer med invandrarbakgrund och könsfördelningen inte skiljer sig mot den övriga partieliten, är de politiska tjänstemännen tolv år yngre, i mer än dubbelt så stor utsträckning har de hög utbildning och i mer än dubbelt så stor utsträckning kommer de från en högre socialgrupp än den övriga partieliten. Hög utbildning krävs troligtvis för att kunna göra ett gott arbete på en kvalificerad arbetsplats som RK, men desto svårare är det att förstå varför det finns en så stor skillnad avseende härkomst från högre socialgrupp. Finns det verkligen för få högutbildade och kvalificerade personer som kommer från arbetarbakgrund för att göra sammansättningen av gruppen politiska tjänstemän mer lik den övriga partieliten, och för den delen även mer lik partiets väljare?

De politiska tjänstemännen skiljer sig också på så sätt att de förespråkar vissa intressen mer och andra intressen mindre än den övriga partieliten. Som tidigare nämnts har det inom forskningen diskuterats i vilken grad de politiska tjänstemännen agerar grindvakter. Då marknadskrafterna förespråkas mindre av de politiska tjänstemännen är det möjligt att dessa intressen får mindre inflytande över policy än den övriga partieliten önskar. Om de politiska tjänstemännen agerar grindvakter skulle det samma kunna sägas om de traditionella krafter som de också anser bör ha mindre att säga till om. Om detta är fallet har troligtvis färre invändningar. Viktigt är dock att komma ihåg att de politiska tjänstemännen inte skiljer sig från den övriga partieliten ifråga om hur de t.ex. förespråkar det för socialdemokratiens centrala intresseset facket. Den övriga partieliten borde inte heller ha några problem med att

medborgarna eller EU får för lite eller för mycket inflytande. Inga signifikanta skillnader hittades heller för hur mycket riksdagen och de politiska partierna förespråkas, men som diskuteras nedan är dock situationen mer komplicerad för dessa institutioner.

De politiska tjänstemännen förespråkar regeringen mer än den övriga partieliten. Detta kanske kan ses som naturligt ur ett egenintresseperspektiv, dock kan det ha konsekvenser för om det är så att det sker en presidentialisering inom Sveriges parlamentariska system. Då politiska tjänstemän anser att regeringen bör ha mer att säga till om kan man t.ex. misstänka att de inte är lika benägna att lyssna på riksdagsledamöter eller parti lika mycket som den övriga partieliten önskar. D.v.s. om det anses att regeringen bör ha mer att säga till om innebär det troligen också att det anses att den bör tillåta sig att agera mer oberoende och med mindre input utifrån. Teoretiskt sett skulle det kunna betyda att politiska tjänstemän inte bara är mindre benägna att opponera sig mot att det sker en presidentialisering på riksdagens och partiets bekostnad, utan tvärtom verka som ett ytterligare tryck i riktning mot en ökad presidentialisering. Denna undersökning är dock gjord i endast ett land och under endast en regering, som dessutom är en enpartiminoritetsregering. Generaliseringar är därmed svåra att göra både för Sverige och också andra länder utan att detta undersöks under fler regeringar och i fler länder. För generaliseringar måste man därmed se på eventuell framtida forskning på området.

En tydlig skillnad mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten är deras syn på vikten av socialrepresentation. Det är svårt att svara på varför de politiska tjänstemännen är mer negativa till socialrepresentation; kanske är de det därför de själva inte passar särskilt bra in på denna punkt. Som vi sett kommer de ju från en mycket högre social bakgrund t.o.m. i jämförelsen med en annan elit. En konsekvens av detta för policy som förespråkas kan uppenbarligen vara att de är mer negativt inställda till åtgärder som innebär positiv särbehandling.

Hittills har det diskuterats mycket om hur de politiska tjänstemännen skiljer sig från den övriga partieliten. Det är dock mycket viktigt att konstatera att de faktiskt överensstämmer med den övriga partieliten på fler variabler än de skiljer sig på. Om man räknar variablerna de politiska tjänstemännen skiljer sig på något sätt från den övriga partieliten blir det på tio utav tjugofyra variabler. Att det finns signifikanta skillnader betyder inte heller att de nödvändigtvis är särskilt stora skillnader.

De ideologiska skillnaderna visade sig ju också vara väldigt små. Den enda skillnaden är att de politiska tjänstemännen tycks vara mer positivt inställda till åtgärder för miljön. Enligt mitt förmenande väger likhet eller skillnad mellan de politiska tjänstemännen och den övriga partieliten avseende ideologi tyngst för att de politiska tjänstemännen ska kunna anses vara förankrade i partiet eller ej. Viktigt att påpeka är att de inte skiljer sig från den övriga partieliten på de för socialdemokratin kanske tyngsta ideologivariablerna, ”Privatisering kontra den offentliga sektorn” och ”Sänka skatter kontra omfördelning”.

Vad blir då den generella slutsatsen? Är politiska tjänstemän välförankrade partirepresentanter? Även om uppsatsen använt kvantitativa metoder blir en sådan slutsats alltid kvalitativ. Så även om de kvantitativa resultaten pekar åt delvis olika håll blir min

bedömning att de politiska tjänstemännen inte skiljer sig avsevärt på någon av de för socialdemokratin viktigaste frågorna och jag betraktar dem som tillräckligt överens med partiet och dess politik för att kunna anses vara förankrade i det. Ett förbehåll görs dock, i och med de skillnader som hittats tycker jag det är svårt att kalla dem för *väl*förankrade partirepresentanter.

Referenser

- Bevir, M. & R.A.W. Rhodes. 2006. "Prime Ministers, Presidentialism and Westminster smokescreens" *POLITICAL STUDIES* 54, 671–690
- Bäck, H. and Soininen, M. (1998), "Immigrants in the Political Process". *Scandinavian Political Studies*, 21: 29–50
- Cutler, F. (2002). The Simplest Shortcut of All: Sociodemographic Characteristics and Electoral Choice. *The Journal of Politics*, 64, 466-490
- Dahlström, C. 2009. "Political Appointments in 18 Democracies, 1975-2007" Göteborgs Universitet: Statsvetenskapliga institutionen: QoG WORKING PAPER SERIES 2009:18.
- Eichbaum, C. & R. Shaw. 2007a. "Minding the Minister? Ministerial Advisers in New Zealand Government." *New Zealand journal of Social Sciences Online* 2: 95-113
- Eichbaum, C. & R. Shaw. 2007b. "Ministerial Advisers, Politicization and the Retreat from Westminster: The Case of New Zealand." *Public Administration* 85(3): 609-649
- Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. Wängnerud, L. (2004). "Metodpraktikan". Stockholm: Norstedts juridik
- Larsson, Ulf (1990): "Människorna i kanslihuset" ed.: *Att styra riket. Regeringskansliet 1840-1990*. Stockholm: Allmänna förlaget, p. 190-221.
- Maley, M. 2000. "Conceptualising Advisers Policy Work: The Distinctive policy Roles of Ministerial Advisers in the Keating Government, 1991-1996". *Australian Journal of Political Science* 35(3): 449–470
- Niklasson, B., 2005. *Contact Capital in Political Careers. Gender and Recruitment of Parliamentarians and Political Appointees*. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen
- Peters, B. Guy (2001): "The politics of bureaucracy" London : Routledge
- Petersson, Olof, et al. ed. (1996): *Demokratirådets rapport 1996. Demokrati och ledarskap*. Stockholm: SNS förlag.
- Poguntke, T. & P. Webb. 2005. "The Presidentialization of Politics - A Comparative Study of Modern Democracies" Oxford: Oxford University Press, Oxford Scholarship Online. Oxford University Press.
- Premfors, R & Sundström, G. (2007) "*Regeringskansliet*". Malmö: Liber
- RF 1:9. Regeringsformen 9 §. *Lag (2010:1408)*
<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3925#K1> (Hämtat den 23/5 2011)
- SAP 2001. "Partiprogram för Socialdemokraterna. Antaget vid partikongressen 2001"
<http://www.socialdemokraterna.se/var-politik/partiprogram-och-riktlinjer/> (Hämtat den 23/5 2011)

Seymour Martin Lipset (1960). Party Systems and the Representation of Social Groups. *European Journal of Sociology*, 1(1) 50-85

SOU 1990:44. Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport. Stockholm: Allmänna förlaget.

Trost, J. 1994. "Enkätboken". Studentlitteratur,

Williams, Charles H. (1980) "The "Gatekeeper" function on the Governor's staff". *The western political quarterly*, vol 33, No.1, 87-93.

Wilson, G.K & A. Barker. (2003) "Bureaucrats and Politicians in Britain" *Governance: An international journal of Policy, Administration and Institutions* 16(3) 349-372

Wängnerud, Lena (2009) "Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation" *Annual Review of Political Science* 12:51-59.

Bilaga 1

Frågor socioekonomiskbakgrund:

- **Kön** baseras på enkätfråga 2:

"Är du: "Kvinna" "Man"

- **Ålder** baseras på enkätfråga 1:

"Vilket år är du född?"

- **Utbildning** operationaliseras med enkätfråga 63, vilken lyder:

"Vilken utbildning har du? Markera endast ett alternativ, dvs. Din högsta utbildning."

- **Socialgrupp** operationaliseras med enkätfrågorna 49 och 50 vilka rör respondenternas faders respektive moders yrkesbanor: (beskrivs var det kom ifrån s40 Niklasson)

"Vilket arbete hade Din far på höjden av sin yrkesbana? Ange också om han hade en ledningsfunktion/chefsansvar i sitt arbete, samt hans högsta utbildning. Det är viktigt att alla uppgifter fylls i så exakt som möjligt, t ex så här: Företag/organisation: Linder AB, ett mindre, privat företag i åkeribranschen. Högsta utbildning: Studentexamen. Chefsansvarig/ledningsfunktion: Nej"

- **Invandrarbakgrund** operationaliseras med enkätfråga 44.

"Har du själv, någon av Dina föräldrar eller din make/maka invandrat till Sverige? Ange från vilket land samt invandringsår."